

**Halyna Mykhaylyak, Candidate of Economic Sciences,
Associate Professor**
*Ivan Franko National University of Lviv
Lviv, Ukraine*

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-633-1-46>

CHARACTERISTIC FEATURES OF AUTHORISED ECONOMIC OPERATOR PROGRAMS IN THE USA AND EU

ХАРАКТЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОГРАМ АВТОРИЗОВАНОГО ЕКОНОМІЧНОГО ОПЕРАТОРА У США ТА ЄС

Активізація процесів економічної глобалізації у XXI столітті, передбачає зростаючу взаємозалежність економік різних країн, їх залученість у світове господарство. Посилюються процеси, які сприяють відкритості національних ринків, що призводить до єдності світового господарства. З одного боку, ми спостерігаємо більшу всесвітню економічну інтеграцію, поживлення міжнародної торгівлі, виробничих зв'язків, інвестицій, фінансових потоків та зростання темпів технологічного процесу, а з іншого – стикаємося з певними глобальними проблемами, які потребують насамперед вирішення питань пов'язаних з безпекою суб'єктів господарювання. Глобалізаційні та інтеграційні процеси вимагають певної централізації та уніфікації економічної діяльності учасників міжнародних відносин, а це у свою чергу зобов'язує впроваджувати зміни у національне законодавство. Прискорення даних процесів протягом останніх років формує розширений доступ до світових ринків, сприяє розширенню бізнесу, підвищенню продуктивності праці, поширенню технологій, залученню фінансових ресурсів, забезпечує підвищення конкурентоспроможності економік країн. Таким чином, все це позитивно позначається на економічному стані країн та заохочує до міжнародної співпраці. Однак, зазначені можливості потребують системного регулювання і впливу на можливі виклики. Особливого значення набуває побудова ефективної системи митного адміністрування, що забезпечує безпеку логістичних ланцюгів, сприяє зниженню ризиків, пов'язаних з постачанням та спрощує процедури міжнародної торгівлі.

Вагомим кроком у світовій практиці було створення інституту Авторизованого економічного оператора (АЕО). Концепція АЕО заснована на положеннях Рамкових стандартів безпеки та полегшення світової торгівлі Всесвітньої митної організації, в основу якої покладено реалізація такої важливої мети, як сприяння міжнародній торгівлі і підвищення безпеки міжнародних поставок. Визнання статусу АЕО у міжнародній практиці слугує своєрідним знаком якості, який засвідчує, що всі процедури пов'язані з митним оформленням є безпечними та прозорими. Це дає можливість будувати партнерство на основі взаємної довіри та відповідальності. Розвиток програм Авторизованого економічного оператора у глобальному вимірі є міцним фундаментом такого партнерства. Після посилення вимог до безпеки, які набули особливого значення після терористичної атаки 11 вересня 2001 року у США, стало зрозумілим, що міжнародна логістика може використовуватися для подібних цілей. Митні системи світу опинилися перед викликами, які пов'язані із забезпеченням ефективнішого контролю безпеки ланцюгів поставок. Це сприяло впровадженню програм АЕО у різних країнах та створення механізмів взаємного визнання статусу через укладання Угоди про взаємне визнання (Mutual recognition agreement, MRA). Розроблена Всесвітньою митною організацією концепція АЕО є міжнародним стандартом, який станом на 2025 рік імплементували у своє законодавство 90 країн [1].

Відповідно, ще у 2001 році така програма була запроваджена у США – C-TPAT (Customs-Trade Partnership Against Terrorism) Митно-торговельне партнерство проти тероризму. Характерною особливістю цієї програми було її орієнтованість на безпеку ланцюгів поставок, що визначається трьома рівнями сертифікації, за якими визначають ступінь довіри до суб'єкта міжнародних відносин. Дана програма передбачає певний набір критеріїв безпеки, через який оцінює їх виконання. Митно-прикордонна служба США (Customs and Border Protection, CBP) зобов'язує виробників, імпортерів, перевізників та брокерів забезпечити безпеку власних ланцюгів поставок в обмін на переваги. На першому рівні компанії подають заявку, заповнюють відповідний «Профіль безпеки» в якому описують поточні заходи безпеки і якщо все відповідає базовим вимогам, отримують сертифікацію Рівня І. Цей базовий рівень забезпечує укладання угоди про участь і здійснення самооцінки свого ланцюга поставок згідно з критеріями програми. На основі цього підтверджується членство. Перевагою є те, що компаніям

забезпечується зменшення кількості оглядів, порівняно з компаніями, що не є членами С-ТРАТ. Після отримання Рівня I, компанія стає кандидатом на перевірку. Митно-прикордонна служба (СВР) призначає фахівця і здійснює аудит. Ця перевірка може бути виїзною або дистанційною. У ході перевірки фахівець перевіряє об'єкти компанії і закордонних постачальників. Якщо зауважень немає, компанія переходить на Рівень II. Це дає їй значно ширші переваги: ще менша кількість оглядів; пріоритетне проходження огляду (у тому випадку, коли вантаж все-таки відібрали для огляду, то він переміщується на початок черги); доступ до швидкісних смуг FAST на кордоні з Мексикою та Канадою. Таким чином Митно-прикордонна служба (СВР) підтверджує, що перевірку пройдено і всі заявлені заходи існують і ефективно працюють. Рівень III – це найвищий рівень, який надається компаніям, які впроваджують надійні та інноваційні заходи безпеки. В ході перевірки компанії мають довести, що вони демонструють «найкращі практики» (best practices), які можуть бути взірцевими заходами безпеки для всієї галузі. Компанії мають найнижчий бал ризику, мінімальну кількість перевірок і пріоритетне проходження кордону за будь-яких обставин (зелена смуга). А у випадку надзвичайних обставин, вантажі компанії з Рівнем III Митно-прикордонна служба першими пропустить при відновленні руху. Важливо зазначити, що компанії, які мають Рівень II і Рівень III отримують переваги від угод США про взаємне визнання. Програма С-ТРАТ відображає ступінь довіри та співпраці компанії з Митно-прикордонною службою. В ній важлива чітка послідовність проходження кожного рівня і прогрес [3].

Програма Authorised Economic Operator (AEO) у Європейському Союзі діє з 2008 року і базується на положеннях Митного кодексу Союзу і відкрита для будь-якого учасника митних операцій: виробників, імпортерів, експортерів, перевізників, брокерів та операторів складів. Дана програма передбачає поділ сертифікатів за типами. Існує три типи сертифікатів: АЕО-С – спрощення митних процедур; АЕО-S – безпека та захист; АЕО-F – комбінований тип сертифікату. Сертифікат типу АЕО-С отримують компанії, які мають надійну систему обліку та є фінансово платоспроможними і дотримуються митного законодавства. Даний сертифікат дозволяє отримати доступ до різноманітних спрощень, наприклад розмитнення на власному об'єкті, використання загальної фінансової гарантії зі зменшенням суми. Сертифікат типу АЕО-S засвідчує, що компанія вжила належних заходів щодо безпеки свого ланцюга поставок. Сюди

включають контроль доступу до приміщень, перевірку персоналу та ділових партнерів, безпеку ІТ-систем, дотримання процедури поводження з вантажами. Власники даного сертифікату отримують менше перевірок, а їхні вантажі вважаються безпечними на кордоні. Компанії можуть володіти одночасно двома сертифікатами, який забезпечує максимальний набір переваг, що є особливістю сертифікації типу АЕО-F [2].

Загалом, отримання статусу АЕО дає компаніям право на спрощені процедури, зменшення митного контролю, пріоритетне проходження кордону та визнання у інших країнах. Для європейської програми АЕО характерна чіткість напрямків за наданими сертифікатами, а пріоритетність програми США – це безпека ланцюгів постачання. Для міжнародної практики обидві програми є глобальними стандартами.

Література:

1. Online AEO Compendium. URL: <https://aeo.wcoomd.org>
2. Authorised Economic Operator (AEO) programme. URL: https://taxation-customs.ec.europa.eu/customs/authorised-economic-operator/programme_en
3. Customs Trade Partnership Against Terrorism (CTPAT). URL: <https://www.cbp.gov/border-security/ports-entry/cargo-security/CTPAT>